

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ

РОЗ'ЯСНЕННЯ

від 17.05.2012 р.

До питання про виплату заробітної плати та соціальних виплат через платіжні картки

Кожний працюючий громадянин має право на отримання винагороди за виконану роботу та соціальний захист в межах, встановлених законодавством. Зазначене право громадян гарантується Конституцією України та законами, що регулюють питання оплати праці та соціального захисту.

Так, статтями 43 та 46 Конституції України встановлено, що право на своєчасне одержання винагороди за працю захищається законом.

Громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом. Це право, зокрема, гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення; створенням мережі державних, комунальних, приватних закладів для догляду за непрацездатними.

Пенсії, інші види соціальних виплат та допомоги, що є основним джерелом існування, мають забезпечувати рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого законом.

Сьогодні ж ми поговоримо про форму оплати праці та форму виплати пенсій, інших видів соціальних виплат та допомог.

Форми виплати заробітної плати визначені статтею 23 Закону України "Про оплату праці", згідно з якою заробітна плата працівників підприємств на території України виплачується у грошових знаках, що мають законний обіг на території України. Виплата заробітної плати у формі боргових зобов'язань і розписок або у будь-якій іншій формі забороняється.

Частиною другої цієї статті передбачено, що заробітна плата може виплачуватися банківськими чеками у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України за погодженням з Національним банком України. Разом з тим, до сьогодні Кабінетом Міністрів України не визначено вказаного порядку, а отже вказаний механізм виплати заробітної плати не діє.

При цьому статтею 24 вказаного вище Закону передбачено, що виплата заробітної плати здійснюється за місцем роботи. Забороняється провадити виплату заробітної плати у магазинах роздрібною торгівлі, питних і розважальних закладах, за винятком тих випадків, коли заробітна плата виплачується працюючим у цих закладах особам. І лише за особистою письмовою згодою працівника виплата заробітної плати може здійснюватися через установи банків, поштовими переказами на вказаний ними рахунок (адресу) з обов'язковою оплатою цих послуг за рахунок власника або уповноваженого ним органу.

Аналогічно вказане вирішується і в законодавстві, що регулює питання виплати пенсій. Так, відповідно до роз'яснення Пенсійного фонду України, що міститься на його веб-порталі, пенсія виплачується щомісячно організаціями, які здійснюють виплату і доставку пенсій, в строк не пізніше за 25 число місяця, за який виплачується пенсія, винятково в грошовій формі за вказаним в заяві місцем фактичного мешкання пенсіонера в межах України або перераховуються на визначений цією особою банківський рахунок в порядку, передбаченому законодавством.

Тобто, відповідно до чинного законодавства громадянин самостійно вирішує питання обрання форми отримання належних йому виплат.

Разом з тим слід відмітити, що останнім часом розвиток платіжних систем характеризується поступовим зсувом сфери використання готівки та паперових платіжних документів, переходом до нових платіжних інструментів і сучасних технологій платежів. Електронні гроші широко залучаються до обігу і стають важливим інструментом фінансової інфраструктури.

Вказані процеси практично поглинули механізм виплати заробітних плат, пенсій, інших видів соціальних виплат та допомог. На сьогодні майже кожний громадянин має зарплатну, пенсійну чи іншу соціальну платіжну картку.

Разом з цим останнім часом зросла кількість звернень та скарг громадян на погіршення обслуговування банками операцій з платіжними картками, пов'язаними з виплатою заробітної плати, пенсій та інших соціальних платежів (далі – зарплатні картки). Аналіз таких скарг свідчить про те, що вони стосуються нав'язування банками поряд із зарплатними картками нових кредитних продуктів у вигляді кредитних карток, емітованих на ім'я власника зарплатної картки без отримання згоди клієнта на використання нової послуги чи кредитної лінії.

При цьому деякі банки у процесі запровадження кредитних продуктів заходять настільки далеко, що отримати кошти з зарплатної картки можливо лише за умови активації кредитної картки.

Такий механізм, з огляду на наведені норми законодавства, є не те, що неприпустимим, а й порушує гарантоване Конституцією України право громадянина на своєчасне одержання винагороди за працю.

У зв'язку з цим вважаю за необхідне зазначити, що банкам слід частіше звертати увагу на норму статті 55 Закону України "Про банки і банківську діяльність", яка зобов'язує їх докладати максимальних зусиль для уникнення конфлікту інтересів працівників банку та клієнтів та забороняє вимагати від клієнта придбання будь-яких товарів чи послуг від банку або від спорідненої чи пов'язаної особи банку як обов'язкову умову надання банківських послуг.

А громадянам, у свою чергу, пам'ятати, що відносини банку з клієнтом є суто договірними і регулюються відповідно до умов укладеного вами договору. Тобто, підписуючи договір на обслуговування зарплатної картки, слід звертати увагу на запропоновані банком супутні послуги та на механізм їх дії, оскільки усі спірні питання, які виникають між клієнтом та банком, вирішуються в договірному порядку, а в разі недосягнення згоди – згідно з законодавством України.

Так, відповідно до статті 5 Закону України "Про захист прав споживачів" держава забезпечує споживачам захист їх прав, який відповідно до статті 22 цього Закону здійснюється судом.

Підводячи підсумок сказаного, зауважу, що законодавством встановлена добровільність обрання громадянином форми виплати належних йому платежів та неприпустимість нав'язування зі сторони банків додаткових умов одержання готівкою заробітної плати та інших соціальних виплат. При цьому вважаю, що проблема агресивного запровадження паралельно функціонуючих зарплатних та кредитних карток банків лежить не лише в юридичній площині, а й у психологічній. Проте, це вже тема для іншої статті.

Заступник начальника Управління - начальник відділу Управління фінансового законодавства

Л. М. Кравченко